

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення
підприємницької діяльності та фінансової безпеки**

Факультет № 6

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Регіональна економіка»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

**072 Фінанси, банківська справа та страхування
(Фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних, соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробники:

1. доцент, доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки, к.ю.н., доцент Ананьєва Євгенія Андріївна;

Рецензенти:

1. професор кафедри трудового та господарського права ХНУВС, д.ю.н., старший науковий співробітник Є.Ю. Подорожній
2. доцент кафедри банківської справи і фінансових послуг ХНЕУ ім. Сємена Кузнеця, к.е.н., доцент О.М. Рац

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 4 Загальна кількість годин - 120 Кількість тем - 18	Галузь знань 07 Управління та адміністрування ; Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування перший (бакалаврський) рівень	Навчальний курс 1 Семестр 1 Види підсумкового контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції - 32; Семінарські заняття - 32; Самостійна робота - 56; Індивідуальні завдання: Реферат - 1; 1 семестр	заочна форма навчання Лекції - 6; Семінарські заняття - 6; Самостійна робота - 108; Індивідуальні завдання: Реферат - 1; 1 семестр	

2.Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

Метою викладання навчальної дисципліни «Регіональна економіка» є: формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямків регіонального розвитку економіки, а також екологічних знань, мислення та свідомості економістів.

Завдання:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Регіональна економіка» є:

- засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукові засади регіональної економічної політики; оволодіння методами аналізу економічної ситуації в країні, вміння охарактеризувати економічні закони та категорії, що пов'язані з аспектами регіональної економіки;
- оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів; з'ясування об'єктивної необхідності раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів країни;
- засвоєння принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи та стандарти.

Міждисциплінарні зв'язки:

навчальна дисципліна «Регіональна економіка» тісно пов'язана з наступними дисциплінами - «Політична економія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Історія економіки та економічної думки», «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Менеджмент», «Економіка праці та соціально-трудові відносини» та ін.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- економічні закони та категорії, що пов'язані з розміщенням продуктивних сил і регіональною економікою та екологією;
- основні ознаки сучасної ринкової економіки та особливості регіонального розміщення продуктивних сил;
- умови переходу України до ринкової системи господарювання;
- сучасний стан української та світової економіки та перспективи структурних зрушень в економіці України;
- галузеву та територіальну структуру народного господарства та методи обґрунтування розміщення виробництва та інвестицій.

Вміти:

- класифікувати складові природно-ресурсного потенціалу;
- застосовувати різноманітні підходи до економічної оцінки природних ресурсів;
- виконувати багатоваріантні розрахунки по вибору оптимального варіанту розміщення продуктивних сил та формування регіональної економічної структури;
- визначати коефіцієнти спеціалізації, локалізації, міжрайонної товарності та проводити техніко-економічні розрахунки;
- проводити діагностику окремих складових структур продуктивних сил (територіальної структури, галузевої структури, динамічних якостей регіону, демографічної структури та ринку праці);
- обґрунтовувати ефективність функціонування господарських комплексів з урахуванням їх територіального розміщення;
- обґрунтовувати доцільність участі України в міжнародному поділі праці.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		
Загальні	ЗК-1	Здатність до абстрактного

компетентності (ЗК)		мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-2	<i>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</i>
	ЗК-3	<i>Здатність планувати та управляти часом.</i>
	ЗК-4	<i>Здатність спілкуватися іноземною мовою</i>
	ЗК-6	<i>Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</i>
	ЗК-13	ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро-та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
	СК-6	Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-9	Здатність здійснювати ефективні комунікації.
	СК-14	Здатність застосовувати отриманні знання щодо захисту фінансових інтересів суб'єктів господарювання правовими засобами.

3.Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни.

Предмет і об'єкт регіональної економіки. Територія, розселення, виробництва, інфраструктура. Метод дисципліни. Економічне мислення. Аксиоми економічного мислення. Завдання дисципліни. Економічні процеси в регіоні. Регіональна економіка в системі економічних і природничих наук. Визначення поняття “продуктивних сил” і “регіональної економіки” як

напрямку сучасного економічного розвитку. Місія і різноманітні цілі регіональної економіки. Головні напрямки розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. Методи і завдання розміщення продуктивних сил України та розвитку регіональної економіки. Сутність, функції й типи сучасного етапу регіонального розвитку.

Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Економічні закони і закономірності. Сутність продуктивних сил і принципи їх розміщення. Фактори розміщення продуктивних сил. Основи формування економіки регіонів.

Еволюція розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил.

Тема 3. Економічне районування та територіальна організація господарства.

Територіальна структура господарства - основа економічного районування. Засади економічного районування: погляди і принципи. Районоутворення як об'єктивний процес. Підходи і проблеми економічного районування. Основи розмежування економічних районів.

Фактори сталого розвитку продуктивних сил. Ознаки подібності з факторами розміщення продуктивних сил. Відмінності між факторами сталого розвитку і факторами розміщення продуктивних сил.

Тема 4. Регіон у системі територіального поділу праці.

Поділ праці і його економічна сутність. Суспільний поділ праці і його рівні. Просторовий поділ праці і його рівні. Сутність регіональної економіки і її категорії. Теорії просторової економіки: „ізолюваної держави”,

„оптимального розташування”, „центральных місць”, „гравітаційна модель просторової взаємодії”, „полюсів росту”, „територіально-виробничих комплексів”.

Наукові методи аналізу регіональної економіки. Сутність методів оцінки економіки регіонів. Економічні методи регіонального аналізу. Аспекти аналізу функціонування територіальної економічної системи. Регіональна економічна діагностика.

Особливості поняття та характеристики економічних районів. Сутність процесу економічного районування, а також встановлення взаємозв'язку територіальної організації продуктивних сил та суспільства з процесом економічного районування. Територіально-промисловий комплекс як основа економічного районування. Кластерний аналіз, як різновид кількісного методу побудови класифікації. Основні особливості формування 9 основних районів України як приклад використання загальногеографічного районування.

Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.

Структура економічної політики і її суб'єкти. Політика самоуправління і ефективності підприємств. Економічна політика органів регіональної влади. Економічна політика уряду країни. Політика структурної оптимізації регіональної економіки: пріоритетів, взаємодії підприємств і влади, власності, диверсифікації виробництва.

Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики.

Державне управління економікою регіону. Роль держави в управлінні економікою регіону і її структури. Стабілізація і збалансування економіки регіону. Підприємства і лібералізація в системі управління регіону. Методи державного управління і регулювання в регіоні.

Регіональна система управління і регулювання. Теоретичні засади регіонального управління і регулювання. Функції регіонального управління і регулювання. Підходи регіонального управління і регулювання. Управління і регулювання виробництвом регіонального продукту

Самоуправління підприємств регіону. Управління працею. Операційний підхід в управлінні виробництвом. Засади управління продуктивністю і ефективністю виробництва.

Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.

Сутність господарського комплексу України і його структура.

Фінансова система регіону. Територіальні засади регіональних фінансів. Фінанси регіонального і місцевого самоврядування. Регіональні і місцеві бюджети. Податки в системі регіональних фінансів.

Основний капітал та інноваційний потенціал регіону. Сутність основного капіталу і його оборот. Технічний рівень виробництва в регіоні. Основи інноваційного потенціалу регіону. Засади трансформації економіки в умовах ринку.

Тема 8. Природний та трудовий потенціал України.

Природні умови та ресурси є важливими компонентами будь якої територіальної соціально-економічної системи. Сутність поняття “природно - ресурсний потенціал”. Складові природно-ресурсного потенціалу. Природно - ресурсний потенціал України. Виробничий та науково-технічний потенціали.

Природні ресурси і їхнє розміщення в Україні. Оборотно-капітальна функція. Джерела оборотно-капітального обороту. Населення: національні, соціальні і економічні категорії. Розселення і демографічні процеси в регіонах України. Трудовий (людський) капітал і зайнятість в регіонах України. Продуктивна і ефективна функція праці.

Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.

Визначення поняття “міжгалузеві комплекси”. Сутність міжгалузевих комплексів і їх структура. Продуктивна функція регіональної праці і капіталу. Випуск регіонального продукту. Гранична віддача одиниці праці і капіталу. Регіональний продукт і його структура. Виробництво доданої вартості на душу населення в регіоні. Розподіл регіонального продукту. Особливості нової ролі міжгалузевих комплексів у розвитку економіки України.

Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.

Мікроекономічне районування. Мезоекономічне районування. Макроекономічне районування. Мегаекономічне районування.

Єдність та комплексність управління економічними і територіальними

структурами. Адміністративно-територіальний устрій як основа економічних територіальних одиниць (територій). Область.

Регіональний аналіз. Аспекти аналізу територій як системи.

Територіально-економічна діагностика: об'єкти територіально-економічного аналізу, алгоритм, цілі, результати.

Види економічних районів України.

Тема 11. Економіка регіонів України : стан та перспективи розвитку.

Визначення основних особливостей економіки України як єдності регіональних соціально-економічних систем.

Історико-географічний підхід до адміністративно-територіального устрою регіонів України. Стан та перспективи розвитку економіки регіонів України.

Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України. Економіка регіонів світу.

Поняття „геополітичний чинник”. Напрямки міжнародних економічних зв'язків України. Основні особливості видів структури господарства регіону.

Нові підходи до категорії „продуктивна сила” в умовах ринку. Продуктивна функція праці та економічне зростання. Фінансові передумови економічного зростання в регіоні. Інноваційно-інвестиційні основи економічного зростання. Кооперація в системі пріоритетів економічного зростання в регіоні в умовах ринку.

Засади міжнародних економічних зв'язків та інтеграція в світову економіку. Мегаекономічні райони континентів світу: Європи, Російської Федерації і Азії, Америки, Африки, Австралії та Океанії. Економіка континентів і світу.

Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил.

Нові підходи до категорії „продуктивна сила” в умовах ринку.

Продуктивна функція праці та економічне зростання. Фінансові передумови економічного зростання в регіоні. Інноваційно-інвестиційні основи економічного зростання. Кооперація в системі пріоритетів економічного зростання в регіоні в умовах ринку.

Тема 14. Наукові засади раціонального природокористування.

Проблеми глобальної зміни клімату. Визначення поняття “природокористування”. Класифікація основних видів природокористування за різними підходами. Визначення поняття „охорона природи”. Розвиток наукових засад охорони навколишнього середовища її раціонального використання його ресурсів на основі визначених принципів.

Особливості взаємодії природи, суспільства та економіки в сучасних умовах. Сучасні економічні проблеми в Україні і світі. Українські вчені в теорії природокористування: теорія енергетичної економіки С.

Подолінського, ноосферне вчення В. Вернадського, теорія екологічно збалансованої економіки Л. Гринів. Сучасні концепції природокористування у світі.

Тема 15. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.

Визначення понять “метод спостереження”, “моніторинг” та “екологічний моніторинг”. Інформація, яка входить до складу системи екологічного

моніторингу. Напрямки діяльності екологічного моніторингу. Визначення термінів “контроль” та “контроль екологічний”. Завдання екологічного контролю. Формування підходів класифікації екологічного моніторингу. Глобальна система моніторингу навколишнього середовища. Державний екологічний моніторинг. Регламентація державних спостережень у мережі Гідромету. “Білі плями” на карті державного екологічного моніторингу.

Тема 16. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.

Визначення поняття “економіка природокористування”. Групи завдань, які стоять перед економікою природокористування. Групи проблем, з якими стикається економіка природокористування. Поняття “економічного механізму охорони навколишнього середовища”. Завдання економічного механізму охорони навколишнього середовища.

Сутність економічного механізму природокористування. Державні структури екологічного управління і регулювання. Джерела фінансування природоохоронних заходів.

Тема 17. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.

Визначення понять “економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності”. Різновиди розрахунку економічної і соціальної ефективності природоохоронної діяльності.

Природні ресурси та показники їх економічної оцінки. Вартісні теорії та методи оцінки природних ресурсів. Економічний, екологічний та соціальний результати (ефекти) природоохоронної діяльності. Методи розрахунків ефективності природоохоронної діяльності.

Тема 18. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Історія формування світового досвіду і міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища. Організації, країни, конвенції та інші правові сторони становлення міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Сутність та принципи Концепції сталого (збалансованого) розвитку світу. Конференція ООН з проблем довкілля і розвитку (Ріо-де-Жанейро). Міжнародні конвенції (ООН „Про зміну клімату”, країн карпатського регіону „Про сталий розвиток Карпат”) з реалізації принципів сталого розвитку. Державний контроль у сфері охорони довкілля і міжнародна співпраця України.

4. Структура навчальної дисципліни

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1: Предмет, метод і завдання дисципліни.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 2: Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	7	2	2	0	0	3	К.р. на 15 хв.
Тема № 3: Економічне районування та територіальна організація господарства.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 4: Регіон у системі територіального поділу праці.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 5: Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 6: Механізм реалізації регіональної економічної політики.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 7: Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 8: Природний та трудовресурсний потенціал України.	7	2	2	0	0	3	К.р. на 15 хв.
Тема № 9: Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 10: Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 11: Економіка регіонів України : стан та перспективи розвитку.	7	2	2	0	0	3	К.р. на 15 хв.
Тема № 12: Міжнародні економічні зв'язки України. Економіка регіонів світу.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 13: Фактори сталого розвитку продуктивних сил.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 14: Наукові засади раціонального природокористування.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 15: Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.	7	2	2	0	0	3	
Тема № 16: Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.	5	2	2	0	0	4	К.р. на 15 хв.
Тема № 17: Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.	4			0	0	3	
Тема № 18: Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.	5			0	0	3	
Всього за семестр № 1:	120	32	32			56	Екза мен

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення						Вид контролю
	Всього	Лекції	Семіна рські	Прак тики	Лабо ра	Самост ійна робота	
Тема № 1: Предмет, метод і завдання дисципліни.							
Тема № 2: Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.							р. на
Тема № 3: Економічне районування та територіальна організація господарства.							
Тема № 4: Регіон у системі територіального поділу праці.							
Тема № 5: Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.							
Тема № 6: Механізм реалізації регіональної економічної політики.							
Тема № 7: Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.							
Тема № 8: Природний та трудовресурсний потенціал України.							р. на
Тема № 9: Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.							
Тема № 10: Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.							
Тема № 11: Економіка регіонів України : стан та перспективи розвитку.							р. на
Тема № 12: Міжнародні економічні зв'язки України. Економіка регіонів світу.							
Тема № 13: Фактори сталого розвитку продуктивних сил.							
Тема № 14: Наукові засади раціонального природокористування.							
Тема № 15: Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.							
Тема № 16: Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.							р. на
Тема № 17: Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.							
Тема № 18: Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.							
Всього за семестр № 1:	20					08	к за

4.1.3. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1: Предмет, метод і завдання дисципліни.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 2: Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	8	2	0	0	0	6	К.р. на 15 хв.
Тема № 3: Економічне районування та територіальна організація господарства.	8	0	2	0	0	6	
Тема № 4: Регіон у системі територіального поділу праці.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 5: Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.	8	2	0	0	0	6	
Тема № 6: Механізм реалізації регіональної економічної політики.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 7: Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.	8	0	2	0	0	6	
Тема № 8: Природний та трудовресурсний потенціал України.	6	0	0	0	0	6	К.р. на 15 хв.
Тема № 9: Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 10: Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 11: Економіка регіонів України : стан та перспективи розвитку.	6	0	0	0	0	6	К.р. на 15 хв.
Тема № 12: Міжнародні економічні зв'язки України. Економіка регіонів світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 13: Фактори сталого розвитку продуктивних сил.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 14: Наукові засади раціонального природокористування.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 15: Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.	8	2	0	0	0	6	
Тема № 16: Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.	6	0	0	0	0	6	К.р. на 15 хв.
Тема № 17: Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.	6	0	0	0	0	6	
Тема № 18: Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.	8	0	2	0	0	6	
Всього за семестр № 1:	120	6	6	0	0	108	Екза мен

4.1.4. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни		
Законспектувати: Порівняння предметів і методології «Регіональної економіки» і «РПС».		2, с. 5-16; 9, с. 11-33.
Проаналізувати: Зв'язок «Регіональної економіки» з іншими дисциплінами.		
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів		
Скласти таблицю: Закономірність зближення рівнів соціально- економічного розвитку регіонів		2, с. 17-28; 9, с. 34-56; 7, с. 16-29; 2, с. 13-24.
Дослідити: Принцип обмеженого централізму.		
Підготуватись до дискусії: Вплив факторів РПС на формування економіки регіонів.		
Тема 3. Економічне районування та територіальна організація		
Законспектувати: Характеристика загального рівня соціально- економічного розвитку регіонів України.		2, с. 29-57; 9, с. 57-79; 7, с. 98-106.
Скласти таблицю: Основні розділи сучасної програми регіонального розвитку.		
Тема 4. Регіон у системі територіального поділу праці.		
Скласти конспект-відповідь: форми розміщення продуктивних сил - пункти, центр, вузол, комплекс, район. (навести приклади).		2, с. 57-72; 9, с. 99-109; 7, с. 17-22.
Проаналізувати: Нові сітки економічних районів за Ф.Заставним та О.Масляком (9 районів), О.Шаблієм (6), В.Поповкіним (5 макрорайонів і 10 мезорайонів).		
Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.		
Скласти таблицю: Показники ефективності спеціалізації території, коефіцієнти локалізації, виробництва продукції на душу населення, міжрайонної товарності.		2, с. 73-88; 9, с. 272-288; 7, с. 142-151.
Охарактеризувати: Територіально-виробничі комплекси як прояв територіального поділу праці.		
Дослідити: Вплив великих міст та основних форм територіальної організації виробництва на економіку регіону.		
Скласти таблицю: Критерії і принципи економічного регіону.		
Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики.		
Проаналізувати: Соціально-економічний потенціал регіонів України.		2, с. 89-102; 9, с. 272-288; 7, с. 142-151
Законспектувати: Принципи державної регіональної економічної політики перехідного періоду.		
Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.		
Законспектувати: Програми розв'язання регіональних проблем формування господарського комплексу України.		2, с. 103-125; 9, с. 289-309; 7, с. 357-411; 20, с. 230-287.
Проаналізувати: функції місцевих бюджетів в державній регіональній політиці.		
Тема № 8: Природний та трудовресурсний потенціал України.		
Проаналізувати: ринок праці в регіонах України.		2, с. 126-158; 9, с. 110-138; 17, с. 131-179;
Дослідити: Працедифіцитні та праценадлишкові регіони України.		

		20, с. 375-385
Тема № 9: Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.		
	Законспектувати: Основні цілі міжгалузевих комплексів в регіонах України	2, с. 159-177; 9, с. 139-160; 7, с. 164-229; 20, с. 172-195.
	Підготуватись до дискусії: Агропромисловий комплекс регіонів України.	
Тема № 10: Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.		
	Дослідити енергетичну інфраструктура регіонів України	2, с. 178-205; 9, с. 161-205; 17, с. 585-619; 20, с. 469-527.
	Охарактеризувати: Транспортна система регіонів України	
Тема № 11: Економіка регіонів України : стан та перспективи розвитку.		
	Охарактеризувати розвиток виробничих зв'язків у регіонів України.	2, с. 206-228; 9, с. 252-262; 7, с. 423-437; 20, с. 412-419.
	Законспектувати: Соціальна інфраструктура регіонів України	
Тема № 12: Міжнародні економічні зв'язки України. Економіка регіонів світу.		
	Законспектувати: Економічні союзи.	2, с. 228-236; 9, с. 263-271; 7, с. 423-437; 20, с. 412-419.
	Скласти схему: Зони спільного підприємництва в Україні.	
Тема № 13: Фактори сталого розвитку продуктивних сил.		
	Законспектувати: існуючі методології до розвитку продуктивних сил.	2, с. 237-249; 9, с. 309-333; 7, с. 423-437; 20, с. 412-419.
	Розробити схему: фактори РПС.	
Тема 14. Наукові засади раціонального природокористування		
	Законспектувати: Вчення В. І. Вернадського про біосферу, ноосферу.	2, с. 250-259; 9, с. 332-372; 7, с. 285-299.
	Скласти таблицю: Концепції безплатності та невичерпності природних ресурсів, затратно-результатна концепція; її безпідставність.	
	Підготуватись до дискусії: Диференційна рента як основний критерій економічної оцінки природних ресурсів.	
Тема 15. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.		
	Законспектувати: Роль екологічної паспортизації підприємств у визначенні їхнього впливу на навколишнє середовище і в контролі за дотриманням природоохоронних норм і правил у процесі господарської діяльності.	2, с. 260-275; 9, с. 332-372; 7, с. 285-299
	Проаналізувати питання економії енергоносіїв.	
Тема 16. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища		
	Підготуватись до дискусії: подолання відомчого підходу і залишкового принципу у виділенні матеріальних і фінансових ресурсів, створення ефективного економічного механізму природокористування і природоохоронної діяльності.	2, с. 276-295; 9, с. 332-372; 7, с. 285-299
	Скласти таблицю: Відповідальність і завдання інших органів влади у сфері раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.	
	Скласти таблицю: Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства.	

Тема 17. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності		
Законспектувати: Визначення загальної економічної ефективності затрат на охорону навколишнього середовища.		2, с. 296-314; 9, с. 332-372; 7, с. 285-299.
Скласти таблицю: Економічна ефективність природоохоронних затрат на попередження втрат чистої продукції внаслідок захворюваності, від скорочення виплат із фонду соціального страхування, від скорочення затрат на лікування тощо.		
Тема 18. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.		
Підготуватись до дискусії: Роль ресурсозбереження у вирішенні проблем природокористування США, Канади, Японії та інших країн.		2, с. 315-356; 9, с. 332-372; 7, с. 285-299.
Законспектувати: Міжнародні природоохоронні організації та асоціації.		
Написати есе: Екологічне виховання населення.		
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		

Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Предмет, метод і завдання дисципліни
2. Визначення поняття “продуктивних сил” і “регіональної економіки” як напрямку сучасного економічного розвитку.
3. Місія і різноманітні цілі регіональної економіки.
4. Головні напрямки розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.
5. Методи і завдання розміщення продуктивних сил України та розвитку регіональної економіки.
6. Сутність, функції й типи сучасного етапу регіонального розвитку.
7. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
8. Еволюція розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
9. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил.
10. Фактори сталого розвитку продуктивних сил.
11. Ознаки подібності факторів сталого розвитку продуктивних сил з факторами розміщення продуктивних сил.
12. Відмінності між факторами сталого розвитку і факторами розміщення продуктивних сил.
13. Особливості поняття та характеристики економічних районів.
14. Сутність процесу економічного районування, встановлення взаємозв'язку територіальної організації продуктивних сил та суспільства з процесом економічного районування.
15. Територіально-промисловий комплекс як основа економічного районування.

16. Кластерний аналіз, як різновид кількісного методу побудови класифікації.
17. Основні особливості формування 9 основних районів України як приклад використання загальногеографічного районування.
18. Визначення поняття “територіальний поділ праці” яке основи спеціалізації регіону.
19. Проблеми територіального поділу праці для будь-якого регіону, як основа господарського управління територією.
20. Основні зв'язки територіального поділу праці в процесі закріплення певних галузей виробництва за регіонами.
21. Відмінність між різновидами територіального поділу праці.
22. Специфічні риси географічного поділу праці, які виникають під час розвитку науково-технічного прогресу.
23. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики на рівні держави.
24. Склад об'єктів і суб'єктів державної регіональної економічної політики.
25. Предмет державної регіональної економічної політики.
26. Основні відмінності між державною регіональною політикою як стратегією і тактикою держави щодо регіональних процесів і “внутрішньою” політикою самих регіонів.
27. Принципи державної регіональної економічної політики перехідного періоду та основні їхні відмінності між собою.
28. Складові державної регіональної економічної політики.
29. Механізм реалізації регіональної економічної політики
30. Рівні управління, які входять до практичних інструментів реалізації державної регіональної економічної політики.
31. Основні складові елементи механізму державного регулювання.
32. Найважливіші регіональні проблеми, які здійснюються державою за допомогою загальнонаціональних програм.
33. Визначення складу державного регулювання регіонального розвитку та економічного регулятора з боку держави.
34. Параметри, за якими проводиться типологізація регіонів.
35. Основний складовий елемент державної регіональної економічної політики, яким є державна регіональна фінансова політика.
36. Поняття “Господарський комплекс України”.
37. Структура Господарського комплексу України та його трансформація в ринкових умовах.
38. Основні риси подібності Господарського комплексу України.
39. Природний та трудовий потенціал України
40. Природні умови та ресурси є важливими компонентами будь якої територіальної соціально-економічної системи.
41. Сутність поняття “природно - ресурсний потенціал”.
42. Складові природно - ресурсного потенціалу.
43. Виробничий та науково-технічний потенціали.

44. Визначення поняття “міжгалузеві комплекси”.
45. Особливості нової ролі міжгалузевих комплексів у розвитку економіки України.
46. Визначення основних особливостей економіки України як єдності регіональних соціально-економічних систем.
47. Історико-географічний підхід до адміністративно-територіального устрою регіонів України.
48. Стан та перспективи розвитку економіки регіонів України.
49. Поняття „геополітичний чинник”. Напрямки міжнародних економічних зв’язків України.
50. Основні особливості видів структури господарства регіону.
51. Проблеми глобальної зміни клімату.
52. Класифікація основних видів природокористування за різними підходами.
53. Визначення поняття „охорона природи”.
54. Розвиток наукових засад охорони навколишнього середовища її раціонального використання його ресурсів на основі визначених принципів.
55. Визначення понять “метод спостереження”, “моніторинг” та “екологічний моніторинг”.
56. Інформація, яка входить до складу системи екологічного моніторингу.
57. Напрямки діяльності екологічного моніторингу.
58. Визначення термінів “контроль” та “контроль екологічний”.
- Завдання екологічного контролю.
59. Формування підходів класифікації екологічного моніторингу.
60. Глобальна система моніторингу навколишнього середовища.
61. Державний екологічний моніторинг.
62. Регламентація державних спостережень у мережі Гідромету.
63. “Білі плями” на карті державного екологічного моніторингу.
64. Визначення поняття “економіка природокористування”.
65. Групи завдань, які стоять перед економікою природокористування.
- Групи проблем, з якими стикається економіка природокористування.
66. Поняття “економічного механізму охорони навколишнього середовища”.
67. Завдання економічного механізму охорони навколишнього середовища.
68. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності. Визначення понять “економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності”.
69. Різновиди розрахунку економічної і соціальної ефективності природоохоронної діяльності.
70. Історія формування світового досвіду і міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища.

71. Організації, країни, конвенції та інші правові сторони становлення міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища.

72. Стратегічні напрями діяльності уряду у реалізації програми стабілізації та розвитку зовнішньоторговельних зв'язків.

73. Основні показники зовнішньоторговельної діяльності України у минулому році.

74. Особливості України як потенційної учасниці міжнародних економічних угруповань.

75. Шляхи інтеграції України у світове господарство.

5.1.2. Теми курсових робіт

Навчальним планом не передбачено

5.1.3. Теми наукових робіт

1. Соціальна інфраструктура України
2. Регіональна соціальна інфраструктура ... області
3. Економічне регіональне відтворення ... області
4. Соціально-економічний розвиток ... регіону
5. Тенденції та перспективи розвитку Подільського економічного району
6. Тенденції та перспективи розвитку Північно-Західного економічного району
7. Тенденції та перспективи розвитку Північно-Східного економічного району
8. Тенденції та перспективи розвитку Донецького економічного району
9. Тенденції та перспективи розвитку Центрального економічного району
10. Тенденції та перспективи розвитку Придніпровського економічного району
11. Тенденції та перспективи розвитку Причорноморського економічного району
12. Тенденції та перспективи розвитку Карпатського економічного району
13. Тенденції та перспективи розвитку Столичного економічного району
14. Виробнича інфраструктура України
15. Виробнича інфраструктура . регіону
16. Природно-ресурсний потенціал України
17. Природно-ресурсний потенціал . регіону
18. Паливно-енергетичні ресурси України як основа розвитку регіональної економіки
19. Водні ресурси України як основа розвитку регіональної економіки
20. Рекреаційні ресурси України як основа розвитку регіональної економіки
21. Демографічна ситуація в Україні: регіональний аспект

22. Трудові ресурси України як основа розвитку регіональної економіки
23. Трудові ресурси як основа розвитку економіки ... області
24. Структура народного господарства України
25. Структура народного господарства ... регіону
26. Державне регулювання регіонального економічного розвитку України
27. Державне регулювання економічного розвитку ... регіону
28. Державна підтримка малого підприємництва в Україні
29. Державна підтримка малого підприємництва ... регіону
30. Моделювання соціально-економічного розвитку України
31. Моделювання соціально-економічного розвитку ... регіону
32. Організаційні структури регіонального управління ... області
  33. Регіональна економічна політика України
  34. Регіональна економічна політика ... області
  35. Електроенергетика України у системі РПС
  36. Атомна енергетика України у системі РПС
  37. Нафтова промисловість України у системі РПС
  38. Газова промисловість України у системі РПС
  39. Вугільна промисловість України у системі РПС
  40. Молочна промисловість України: регіональний аспект
  41. Цукрова промисловість України: регіональний аспект
  42. Олійно-жирова промисловість України: регіональний аспект
  43. Плодоовочеконсервна промисловість України: регіональний аспект
44. Зернопромисловий комплекс України: регіональний аспект
  45. Регіональні особливості розвитку та розміщення паливно-енергетичного комплексу України
  46. Регіональні особливості розвитку та розміщення металургійного комплексу України
  47. Регіональні особливості розвитку та розміщення хіміко-лісового комплексу України
  48. Регіональні особливості розвитку та розміщення машинобудівного комплексу України
  49. Регіональні особливості розвитку та розміщення індустріально-будівельного комплексу України
  50. Регіональні особливості розвитку та розміщення соціального комплексу України
  51. Регіональні особливості розвитку та розміщення агропромислового комплексу України
  52. Регіональні особливості розвитку та розміщення транспортного комплексу України
  53. Розвиток і географія залізничного транспорту України
  54. Розвиток і географія автомобільного транспорту України
  55. Розвиток і географія трубопровідного транспорту України

56. Розвиток і географія водного транспорту України
57. Розвиток і географія авіаційного транспорту України
58. Галузева структура господарського комплексу України, її динаміка та регіональні відмінності
59. Спеціалізація економічних районів як основа регіонального розвитку
60. Планування регіонального розвитку (на прикладі ... області)
61. Інновації як перспектива розвитку регіональної економіки
62. Внутрішня торгівля України як основа регіонального економічного розвитку
63. Екологічні проблеми регіонального розвитку України
64. Правові механізми регулювання природокористування в Україні
65. Фінансово-кредитний механізм охорони навколишнього природного середовища
66. Економічна ефективність природоохоронних заходів
67. Ринкові відносини у сфері природокористування
68. Стан техногенного навантаження та система природоохоронних заходів в галузі паливно-енергетичного виробництва
69. Екологізація металургійного виробництва України з урахуванням провідного світового досвіду
70. Екологічні аспекти розвитку хімічного і лісопромислового виробництва
71. Екологізація сільського господарства України в сучасних умовах господарювання
72. Еколого-господарське регулювання нематеріального виробництва та транспорту
73. Сучасні проблеми природокористування в Україні

2. Методи навчання

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) семінарські заняття, в) самостійна робота студента.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати цілі і завдання навчання, досягнути відповідних результатів. У процесі навчання зв'язок методу з іншими компонентами взаємо-зворотний: метод є похідним від цілей, змісту, форм навчання; водночас він суттєво впливає на можливості їх практичної реалізації. Навчання прогресує настільки, наскільки дозволяють йому рухатися уперед застосовані методи.

Форми організації навчання студентів наступні:

Лекція - це форма проведення аудиторного заняття студентів, яка на проблемному рівні забезпечує доведення лектором навчальної інформації шляхом викладання загальних і особливих положень теоретичного матеріалу даної навчальної дисципліни. Метою кожної лекції є висвітлення лектором проблемних аспектів курсу, характеристика основних категорій, ретельний розгляд окремих особливостей теми та визначення певних тенденцій, використання інформації у практичній діяльності правознавців.

Семінари та практичні заняття - форма навчального заняття, яка передбачає обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Самостійна робота - є однією з основних форм організації навчання у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Форми організації самостійної роботи різні: вивчення та конспектування нормативних актів, розгляд додаткових питань за темами які вивчаються, підготовка доповідей, виконання завдань та вирішення задач заданих викладачем, тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

Індивідуальні завдання - це форма самостійної роботи з дисципліни: реферати, розрахункові завдання, графічні, тощо, які видаються студентам в терміни, передбачені закладом вищої освіти. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні з викладачем. Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

Консультації - це форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування, або консультації за темами, що не увійшли до основних аудиторних занять. Також відпрацювання студентами пропущених лекцій, семінарських або практичних занять. Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи студентів, залежно від того, чи викладач консультує студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Контроль за знаннями студентів може проводитись: на практичних заняттях у вигляді письмової роботи за варіантами; підсумковий контроль у вигляді письмової роботи за варіантами або тестовий за модулями.

Ці форми навчання дають можливість у повному обсязі вивчати новий матеріал, закріплювати його, прищеплювати практичні навички.

Під час викладення дисципліни «Регіональна економіка» застосовуються наступні методи навчання: **активні методи** - лекції з моделюванням проблемних ситуацій, лекції із застосуванням зворотного зв'язку; **практичні методи** - розв'язання аналітичних завдань і задач, розв'язання контрольно-навчальних тестів, вирішення завдань за допомогою ПК, робота в невеликих групах; **нетрадиційні методи** - семінари-дискусії, рольові ігри, управлінські та навчальні ігри, соціально-психологічні, педагогічні й інші тренінги тощо.

Серед найважливіших засобів навчання особливо варто відзначити засоби візуалізації (слайди, схеми, таблиці, рисунки тощо), які використовують у поєднанні з активною діяльністю студентів. Індивідуальні завдання мають переважно дослідницький характер.

Запропонована логіка дисципліни дозволяє вивчити основні закони і категорії процесів, що відбуваються в економічному житті суспільства, насамперед в процесі існування і розвитку регіонів. В дисципліні висвітлюються методи та інструменти вивчення цих явищ, способи та засоби вирішення економічних проблем і колізій, що виникають в процесі реалізації регіональної економічної політики. Значну увагу приділено теоретичним аспектам регіональної економіки, екологічним проблемам та аналізу господарського комплексу України та її регіонів.

3. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль - екзамен:

1. Предмет регіональної економіки.
2. Методологічна основа курсу «Регіональна економіка».
3. Задачі курсу «Регіональна економіка».
4. Поняття «закон» і «закономірність».
5. Перерахуйте основні закономірності розміщення продуктивних сил.
6. Найважливіші принципи розміщення продуктивних сил.
7. Перерахуйте групи факторів, що впливають на розміщення продуктивних сил.
8. Сутність балансового методу територіальної організації національного господарства.
9. Основне призначення і сутність оптимізаційної моделі розміщення виробництва.
10. Основою формування економічних районів є територіальний поділ праці, поясніть чому?
11. Що являється основними чинниками економічного районування.
12. Назвіть сучасне мезорайонування України, в основу якого покладено мережу економічних районів.
13. Розкрийте сутність кожного з факторів, що впливають на розміщення виробництва (сировинного, паливно - енергетичного, водного та інш.).
14. Сутність теорії промислового штандарта А. Вебера.
15. Сутність теорії розміщення сільськогосподарського виробництва (теорія сільськогосподарського штандарта Й.Тюнена).
16. Головні напрямки державної регіональної економічної політики.
17. Мета державної регіональної економічної політики у економічній, соціальній та екологічній сферах.
18. Реалізація довгострокового стратегічного розвитку передбачає вирішення ряду економічних, соціальних та організаційних завдань, розкрийте їх.
19. Основні принципи на яких базується сучасна державна регіональна економічна політика.
20. Що повинен забезпечувати механізм державного регулювання регіонального соціально-економічного розвитку ?
21. Практичні заходи, що плануються на сучасному етапі реалізації державної економічної політики України.

22. Охарактеризуйте сучасну концепцію розміщення продуктивних сил по кожному регіону.

23. Оцініть динаміку економічного розвитку регіонів України на початку ХХ ст.

24. На які групи за рівнем соціально-економічного розвитку можливо поділити територію України.

25. Поняття господарського комплексу.

26. Територіальна структура господарського комплексу.

27. Галузева структура господарського комплексу.

28.

к поділяються галузі промисловості за характером предметом праці?

Я виробництва і

29. Форми громадської організації виробництва.

30. Форми територіальної організації промисловості.

31. Основні проблеми розвитку господарського комплексу України.

32.

снoвні види транспорту, особливості його використання.

О ефективного

33. Сутність природно-ресурсного потенціалу.

34. Основні групи ресурсів.

35. Класифікація природних ресурсів.

36. Економічна оцінка природних ресурсів.

37. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України.

38. Сутність виробничого потенціалу.

39. Сутність наукового потенціалу.

40. Населення України, його динаміка.

41. Трудові ресурси України, їх використання.

42. Зайнятість населення України.

43.

американська характеристика природно-ресурсного потенціалу районів, їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, рекреаційних та інших ресурсів.

Х економічних

44. Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу України.

45. Регіональні особливості відтворення населення.

46. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості.

47. Кількісна та якісна характеристика основних виробничих фондів.

48. Державні витрати на науку та освіту.

49. Дослідження територіальних зв'язків регіону.

50. Роль регіональних та місцевих бюджетів.

51. Формування позабюджетних фондів.

52. Регіональні відмінності економічних районів України.

53.

особливості територіальної організації економічних районів України у перспективі.

О продуктивних сил

54. Що означає поняття "природокористування"?
55. Назвіть закони та акти, направлені на зміцнення природоохоронної сфери.
56. Сутність Державної системи екологічного моніторингу.
57. Який характер носить інформаційне забезпечення природоохоронної діяльності.
58. Хто вносить плату за спеціальне використання природних ресурсів?
59. На якій основі вводиться платність природокористування?
60. Основні позитивні результати та недоліки вітчизняного економічного механізму екологічного управління.
61. Сутність природоохоронних заходів, їх загальна ефективність, яка проявляється у різних сферах (матеріального виробництва, невиробничій сфері, у сфері особистого споживання).
62. Показники оцінки абсолютної та порівняльної ефективності природоохоронних рішень. Річні витрати на здійснення природоохоронних заходів.
63. Назвіть країни, де розроблені й діють національні програми охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів.
64. Сутність створення та розвитку національних систем моніторингу.
65. Особливості екологічної політики різних країн світу та державна підтримка фундаментальних наукових досліджень й підготовку кадрів для галузі охорони навколишнього середовища й раціонального використання природних ресурсів.
66. Чим обумовлюється необхідність міжнародного співробітництва у сфері охорони довкілля?
67. Напрями подальшого розширення міжнародного співробітництва України у сфері охорони природного середовища.
68. Європа виступає як єдиний континентальний комплекс, які його складові частини?
69. Роль науково-технічного прогресу та його вплив на стан навколишнього середовища (на прикладі аграрного сектору економіки або якоїсь конкретної галузі).
70. Перспе
ктиви досягнення оптимального співвідношення між
соціально-економічним розвитком суспільства і довкілля.
71. сторичний розвиток і сучасні теоретичні погляди на взаємовідносини між суспільством й навколишнім середовищем (погляди Томаса Мальтуса, класична теорія, неокласична, марксизм, післявоєнні роки, сучасні школи).
72. Сучасні інформаційні технології й охорона довкілля.
73. Основні напрямки економічного регулювання природоохоронної діяльності в Україні та світі на сучасному етапі.
74. Створення ринку природних ресурсів та його значення з приводу регулювання природоохоронної діяльності.

75. Посилення екологічної політики справляє певний вплив на економіку.

Розгляньте можливі зміни посилення екологічних вимог на використання енергетичних ресурсів.

76. Як, на вашу думку, проблеми підвищення добробуту пов'язані з проблемами довкілля?

77. Перспективи міжнародного співробітництва України щодо охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів.

78. Сутність міжнародного поділу праці.

79. Форми міжнародного поділу праці.

80. Типи міжнародних корпорацій.

81. Поняття міжнародної економічної інтеграції.

82. Дворівнева структура інтеграційного процесу.

83. Форми міжнародної економічної інтеграції та їх ключові характеристики.

84. Основні передумови інтеграції України в сучасну світогосподарську систему.

85. Шляхи інтеграції України у світове господарство.

86. Особливості України як потенційної учасниці міжнародних економічних угруповань.

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі - здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою

оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

*Загальна кількість
балів (перед
підсумковим
контролем)*

*Результат
=((навчальних занять за
семестр*

***Результат
+ самостійної) / 2) *10***

роботи за семестр

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної дисципліни*

***Загальна кількість балів (перед
Кількість балів за***

підсумковим контролем) підсумковим контролем

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз - викладачеві, а другий - комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

Підсумкові бали _ Підсумкові бали за+Підсумкові бали за навчальної дисципліни поточний семестр попередній семестр

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком . потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
70-74			«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково . але прогалини не несуть істотний характер, потрібні

65-69	Задовільно («зараховано»)	D	практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи несформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань невиконана або якість виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10 Рекомендована література

Основна

1. З.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів Регіональна економіка : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2018. - 639 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20396>
2. І.Л. Райнін Адміністративно-правове регулювання управління розвитком регіону : монографія Харків : Золота миля, 2016. - 614 с.
3. А.Є. Шевченко Унітарна форма територіального устрою України та окремих країн Європи (порівняльно-правовий аналіз) : монографія Київ : МП "Леся", 2013. 247 с. URL: <https://dpu.edu.ua/zbirnyk-naykovyihprats?view=article&id=665:anatolii-yevheniiiovych-shevchenko&catid=88>
4. Регіональна економіка: Навч. посібн. 1 вид. / Г.М. Завадських. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 556 с. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/et/wp-content/uploads/sites/33/posibnyk-.rehionalna-ekonomika.pdf>
5. Регіональна економіка: тренінг курс: Навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр. / В.В.Соляр, О.В. Анісімова . - Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 173с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e62f190-c358-43e2-8e0f-a6059ff07281/content>
6. Закон України «Про засади державної регіональної політики». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

Допоміжна

7. Дадашев Б. А. Регіональна економіка : структурно-логічний

навчальний посібник / Б. А. Дадашев, В. П. Гордієнко, В. В. Обливанцов. - К. : Центр учбової літератури, 2014. - 202 с. URL: http://books.zntu.edu.ua/book_info.pl?id=336525

8. Маковоз О.С. Економічна безпека держави: регіональний аспект [Електронний ресурс] / О.С. Маковоз // Економіка. Управління. Інновації. - 2011. - №2 (6). - URL: http://nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2011_2/11mosdra.pdf

9. Завадських Г. М. Регіональна економіка : навч. посіб. / Г. М. Завадських. - Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. - 555 с. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/fond/NOV/new_04_2018/456564.pdf

10. Іщук С.І. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: Підручник / С.І. Іщук, О.В. Гладкий; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К. : Знання, 2013. - 447 с. URL: http://library.kpi.kharkov.ua/uk/economy_reg

11. Регіональна економіка [Текст]: підручник / В. В. Журавель, О. В. Поспелов, Г. П. Рекун, В. Б. Родченко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2011. - 271 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua

13. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

14. Ради національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rnbo.gov.ua>